

stanovanja; imel naj bi tudi besedo vselej takrat, kadar bi šlo za kako stavbeno dovoljenje. Učiteljevo krepko delovanje med ljudstvom pa naj bi privedlo zanikrno starše in gospodarje posebnost potom roditeljskih večerov na potrebno stopnjo izomike ter naj bi jim podalo vse one lepe lastnosti, ki so bistvo vzornega in prijetnega življenja v domačem krogu.

Nadučitelj Fran Silvester.

O celibatu učiteljic.

„Kaj ne, naredili ste račun brez krčmarja! . . .“

S temi krilatimi besedami sem bil sprejet, ko sem prosil osebnost za dovolitev ženitve. In s temi besedami me je pozdravil človek, ki bi moral vedeti, da se prosečega človeka ne sme prijeti za vrat, mu zapreti sapo in ga namočiti v gnojnici, v kateri se mora udušiti sam in z njim tudi ona, ki je grešila, ne oziraje se na lepo zavite paragrafe, ki govore o celibatu učiteljic.

To je žalosten odlomek iz mojega žalostnega dnevnika.

Nisem menil, da se še kdaj povrnem k njemu. Gotovo se tudi ne bi, da mi ni dal povod k temu uvodni članek 20. številke „Učiteljskega Tovarisa“ z dne 17. velikega travna 1907.

Hermina Berkičeva, ne poznam Vas! . . . Angelina Novotnjevica, tudi Vas ne poznam! . . . Toda § 153. mi priča, da smo si po mislih o njem in enakih paragrafih sorodni! . . . In meni se vidi, da velja ta sorodnost več nego ona po krvi! Pozdrav Vama v imenu onega, ki je ustvaril ljubav in postavil zakrament sv. zakona!

In s tem prehajam k stvari sami.

Možakarji se kaj radi bijemo ob prsa in kličemo: „Enakopravnost vsem!“ — Toda kadarkoli pridemo do pogovora, bodi li učiteljica mati ali ne, končamo navadno z ozkosrčnim: „Ne!“ In zakaj? Zato, ker nič ne mislimo. V eni sapi trdimo, da učiteljica kot mati ne more izpolnjevati svojih dolžnosti v šoli. V isti sapi pa zahtevamo od nje popolno poznanje otroške individualnosti.

Pa idimo dalje!

Ali se v družini ne uživi učiteljica v individualnost otrokovo bolj nego pa v svoji samotni celici, v kateri sanja sen za snom in katerih se ji ne uresniči niti eden v tem resnem da-

našnjem življenju? Tovariši, roko na srce in recimo enoglasno: „Da!“ — Saj smo vsi enaki. Če to ni res, je res vsaj to, da je potemtakem tudi naše delo polovičarsko. Tudi oče mora biti v šoli in — doma.

Vem, da resnica bode, toda enkrat jo moramo povedati, da se razumemo.

Vem, da bo trdil marsikdo: „Saj jaz nisem nasproten temu, da bi se učiteljice možile!“ Čast vsem tistim. Toda verujte mi, da med nami žive tovariši, ki so zagrizeni nasprotniki učiteljičnim ženitvam. Da, med nami so ljudje, ki bi pobrali prvi kamen in ga vrgli na grešnico iz Magdale. Pa ne le učiteljicam, temveč tudi nam učiteljem so ti ljudje gorki. In kadarkoli se predrzneta učitelj in učiteljica občevati prijateljski, sta ljudem, ravnokar omenjene vrste, očitna grešnika. Le roko na srce in „Mea culpa!“ naj poreče vsakdo izmed onih, kogar zadenejo te bridke, a odkritosrčne besede.

Morala! . . . Ugled! . . .

Pojdite se solit s takimi in enakimi izgovori! Morale in svojega ugleda ne rešimo, ako teptamo drug drugega. Sami sebe moramo spoštovati v prvi vrsti in potem šele nas bodo spoštovali drugi. Citat, ki sem ga navedel v začetku teh vrstic, priča dovolj, da nas ne spoštujejo niti oni, ki bi nas morali v naših težnjah podpirati in nas ščititi v naših socialnih borbah. Podpirati? Ščititi? Zasramujejo nas in nič drugega! . . . Kaj hočemo torej zahtevati od naših nasprotnikov!

Zato pa deremo v propad.

In če si ne pomagamo sami, drugi nam ne bodo. Spoznavajmo svoje težnje. Spoznavajmo same sebe in dajmo tudi svojim tovarišicam to, kar jim gre. Podpirajmo jih v boju, ki ga razvijajo prej ali slej. Ali ni smešna dovolitev ženitve samo med učiteljstvom? Ali živimo v kastah? In ni še smešnejša popolna prepoved ženitve? Ali se je ženska s tem, da se je učiteljčičila, res že zapisala med vestalke?

Žena je možu enaka. Duševno ga mnogokrat celo nadkrijuje. Telesna moč pa je veljala nekoč, a danes velja samo duševna. Proč z vsemi predsodki. Bodimo pravični. Vsakemu svoje. Če smo svobodni mi, zakaj bi ne bile naše tovarišice!

In verujte mi, da ima politiška nezrelost našega ljudstva nekaj izvora tudi v sponah, v katere ravno mi sami vklepamo drug drugega tako radi. Domači boj je najhujši boj. In tova-

Blaž Kropelj.

Venit mors velociter,
rapit nos atrociter,
nemini parcatur.

Tiho kakor tat se je prikradla kruta smrt v ljubko domovanje predragega nam tovariša. Z neprizanesljivo svojo šrbavo koso je gulila po njegovi sicer krepki niti življenja tako dolgo, da je dosegla svojo žrtev.

Onemel, strtl leži v svoji krsti on, na katerega korenjaški postavi se je divilo naše oko, on, katerega izpodbudni besedi smo bili vedno radi poslušni.

Neumorno delaven si ni privoščil počitka sam, ker ga je v sredi vzvišenega delovanja prehitel angelj smrti, vročujoč mu palmo mučeništva.

Izgubila je v njem gospa soproga ljubečega moža, edina hčerka dobrega očeta, šolska mladina vzornega vzgojevalca, učiteljstvo neustrašenega, izkušenega prvoboritelja, občina modrega svetovalca in vesoljstvo koristnega člana človeške družbe.

Porodivši se leta 1844. v prijaznih Zvečah, blizu starodavnih Konjic, se je rajni posvetil z vso vneto strokovnim študijam vžgoje.

Kot 17 letni mladenič je nastopil z letnimi 24 gld. svojo prvo službo kot konkordatni „Gehilf“ v Polskavi.

Tam je izpolnjeval svoje težavne stanovske dolžnosti in izpolnjeval svojo vedo s tako marljivostjo, da je bil pohvaljen. V priznavanju tega mu je poslal labodski knezoškofijski ordinarijat dekret za Muto in povišal dohodke na letnih 36 gld.

Tukaj je sedel kot osemnajsti član sedemnajstero-glave družinice svojega mojstra pri bednem vsakdanjem kosilcu. — Vendar pa si je vedel pridobiti zadovoljnost ne le svojih predpostavljenih, ampak celo Mutljanov. Težka je bila ločitev, ko ga je labodski knezoškofijski ordinariat l. 1868. odpustil iz svojega področja na Zidan most. Kamor se je blagi pokojnik preselil kot šolski voditelj.

Od l. 1868. pa do svoje smrti, torej celih 39 let je služboval pokojnik na Zidanem mostu v izpodbuden zgled in posnemo, neumorno delujoč, ter odgojil marsikatero značajnega moža v čast in korist mili domovini in domačemu kraju.

Vrline njegove priznavajoč, so ga volili tovariši l. 1874. svojim zastopnikom v okr. šol. svet in delegatom k dež. učit. skupščinam, koder je v prid šoli in ljudstvu neustrašeno in moško poudarjal in branil šolske obče in stanovske koristi.

rišice naše so nam in nam morajo biti sestre. Obratno pa tudi velja. Tovariši, zavzemimo se tudi mi zanje. Če mi ne ućakamo hvaležnosti v solnćnem svitu, morda pa nam posije kot večerna zarja na naše gole, osivele glave. In tudi večerna zarja je lepa. Kdo je ne bo vesel! Tudi politiških spon se ne otresemo mi sami. Gotovi ljudje so jih nadelj že našim prednikom. Navada pa je železna srajca!

Verujte mi, da se potopimo v klerikalizmu prej ali slej tudi mi sami, ako ne bomo imeli za seboj ženstva, enakega nam v vsakem oziru. Mi delamo samo pot! — Moć, ki stare spone suženjstva, tići v zarodu, kakršnega more roditi samo razumna in svobodna žena. Ozrite se v zgodovini kamorkoli hoćete povsod dobite potrjeno to mojo trditev.

In zato klićemo še enkrat: Razmišljajmo o tem in delujmo na vso moć, da se odpravijo enkrat za vselej paragrafi, ki govorijo o celibatu ućitelje! To je nezmisel, ki nasprotuje duhu ćasa. —

V to pomoći pa morete najveć tovarišice, ve same. Ali ni v Vas nić Hermin in Angelin? Gotovo! Samo na dan, na dan! Vam samim bo Vaša zmaga v veselje, zavednost, moć in korist.

Za slovensko vseućilišće v Ljubljani.

Manifestaćno zborovanje v Ljubljani.

To zborovanje za slovensko vseućilišće v Ljubljani je krasno uspelo. Velika dvorana v „Mestnem domu“ je bila natlačćeno polna. Govorili so: sklicatelj g. dr. Gregor Źerjav, gosp. dr. Novak za društvo „Pravnik“, gosp. dr. Ilešić v imenu „Društva slov. profesorjev“ je krasno govoril za slovensko srednješolstvo, g. pravnik Miloš Stibler v imenu dijaštva. Gosp. Stibler je predlagal sledeće resolucije, ki so bile soglasno z velikanskim navdušenjem sprejete.

Na velikem manifestaćnem shodu v „Mestnem domu“ ljubljanskem dne 27. roźnika 1907 zbrani Slovenci zahtevajo, da se ugodi sledećim slovenskim šolskim zahtevam:

I. Nemudoma naj se uvede na šolah vseh strok, zlasti na srednjih šolah po vsem slovenskem ozemlju slovenski ućni jezik.

II. Obenem naj se potom zakonodaje zajamći ustanovitev slovenskega vseućilišća v Ljubljani ter naj se izvrše vse za to potrebne priprave.

Inteligenca v Zidanem mostu ga je volila odbornikom v obćinski odbor, kjer je 25 let opravljal dostojanstvo blagajničarja in vodil račune.

Daš v stari šoli vzgojen, je bil vedno prijatelj napredku ter se znal tako vestno izpopolnjevati, da je stal vedno na višku ćasa kot ućitelj.

On ni iskal šumnih veselje, ni vznemirjal obćinstva po shodih. Bil pa je tih in skromen in vztrajen delavec za ljudsko prosveto in napredek. Bil je prijazen in ljudomil in vedno pripravljen, pomagati z besedo in dejanjem.

Nam je bil dober zagovornik in zvest svetovalec. Sveto dolžnost vršimo, ako jemljajoć slovo izjavljamo izraz zahvale in spoštovanja. Dićila ga je stanovska zavednost, ućival je stanovski ugled, dašitudi mu ni bilo dano doživeti kakršnegakoli vidnega znaka primerne priznavanja za 46 letno vzorno delovanje.

Zato pa je ućival blago zavest, da je storil ne le, kar mu je veleval stan, ampak še več, kar je bil storiti dolžan: Źrtvoval se je, ne meneć se za svoj telesni blagor!

Solznih oći stoji danes šolska mladež ob grobu svojega ljubljeneu ućitelja in vzgojevalca z žalostno gotovostjo, da ga

III. Kot prvi korak k popolnoma slovenskemu vseućilišću naj se ustanovi takoj slovenska pravna fakulteta.

IV. Slovenski narod se pridrućuje opravićenim zahtevam bratskega češkega naroda po drugem češkem vseućilišću v Brnu in rusinskega po lastnem narodnem vseućilišću.

Te resolucije se naj sporoće predsedstvu poslanske zbornice kot peticija za gori našete zahteve in potom deputacije c. kr. vladi.

Manifestacija v Gradcu.

Ob velikanskem navdušenju se je vršilo zborovanje dne 24. junija t. l. dopoldne ob 11. uri v „Trgovskem domu“ (Kaufmannshaus) v Gradcu. Udelećili so se manifestacije Slovenci, Hrvati, Srbi, Ćehi in Poljaki. Pravnik Stibler govori o slovenski vseućiliški zahtevi, poda kratek pregled dosedanjeu šestdesetletneu boja in dokaže, da je slovensko vseućilišće upravićena zahteva, da je mogoća in potrebna.

Modroslovec Kelemina govori o slovenskem srednješolstvu in statistićeno dokaže potrebo slovenskih gimnazij, realk in ućiteljišč. Pravnik Puntar predlaga sledeće resolucije, ki so se soglasno sprejele:

I. Slovansko visokošolsko dijaštvo, zbrano na javnem zborovanju v Gradcu dne 24. junija 1907, opozarja visoko vlado, da postavno zajamći izpolnitev sledećih zahtev:

1. Takoj naj se prićne s pripravami za ustanovitev popolnega slovenskega vseućilišća v Ljubljani.

2. Slovenska pravna fakulteta v Ljubljani naj se otvori takoj, ker so za to dani vsi predpogoji.

3. V vseh srednjih šolah, gimnazijah realkah in ućiteljiščih v slovenskih avstrijskih kronovinah se uvede takoj splošni ućni slovenski jezik, njihova uprava pa naj se preosnuje tako, da bo odgovarjala dejstvenemu razmerju narodnosti ućencev.

4. Ustanovi naj se drugo češko vseućilišće v Brnu.

II. Zborujoći slovenski dijaki v Gradcu prosijo vse slovenske državne poslance, da delujejo najodloćneje in z vsem svojim vplivom na to, da se ćimpreje uresnićijo navedene upravićene zahteve.

Te resolucije se pošljejo vsem slovanskim in socialnodemokratsćnim državnim poslaneu, ministrstvu in predsedništvu državnega zbora.

ne vidi nikdar več in ne sliši njegovih zlatih naukov več iz njegovih resnih ust.

Potrtega srca gledamo tovariši na krsto stanovsko zaslućnega moća prvoborilca, in s togetopećimi ćuvstvi se poslavlja edineca od svojega dobrega zglednega oćeta, ki jo je negoval in ljubil kakor zenico svojega oćesa.

Kolikorkrat se je vraćala na ljubljeno domovanje, je vsa srećna prislućkovala ljubljenim glasovom ljubeznivega oćeta. Ali od danes nikdar več!

Blagor mu, kdor zamore iskati in najti utehe ob uri loćitve v svojih dobrih delih, ki ga spremljajo še ćez prag većnosti!

Preblagi tovariš! Spavaj sladko spanje pravićnega, snivaj zlati sen po toli nehvalećnem, napornem življenju. Lahka Ti zemljica rodna! A duh neumorne delavnosti Tvoje za narodovo prosveto prevevav bivše Tvoje ućence in nas. Źivel si in umrl, a nisi umrl, ker duh Tvoj Źivi v blagih delih in naših srcih! —

Tvojemu speminu: slava!